

Саморегулівні організації діяльності на ринку електричної енергії: світовий досвід та реалії України

Костянтин Запайщиков - Радник президента
НАЕК «Енергоатом», член правління Українського
ядерного товариства

Київ 2019

Час переоцінки цінностей

Енергетичному ринку України реально необхідні:

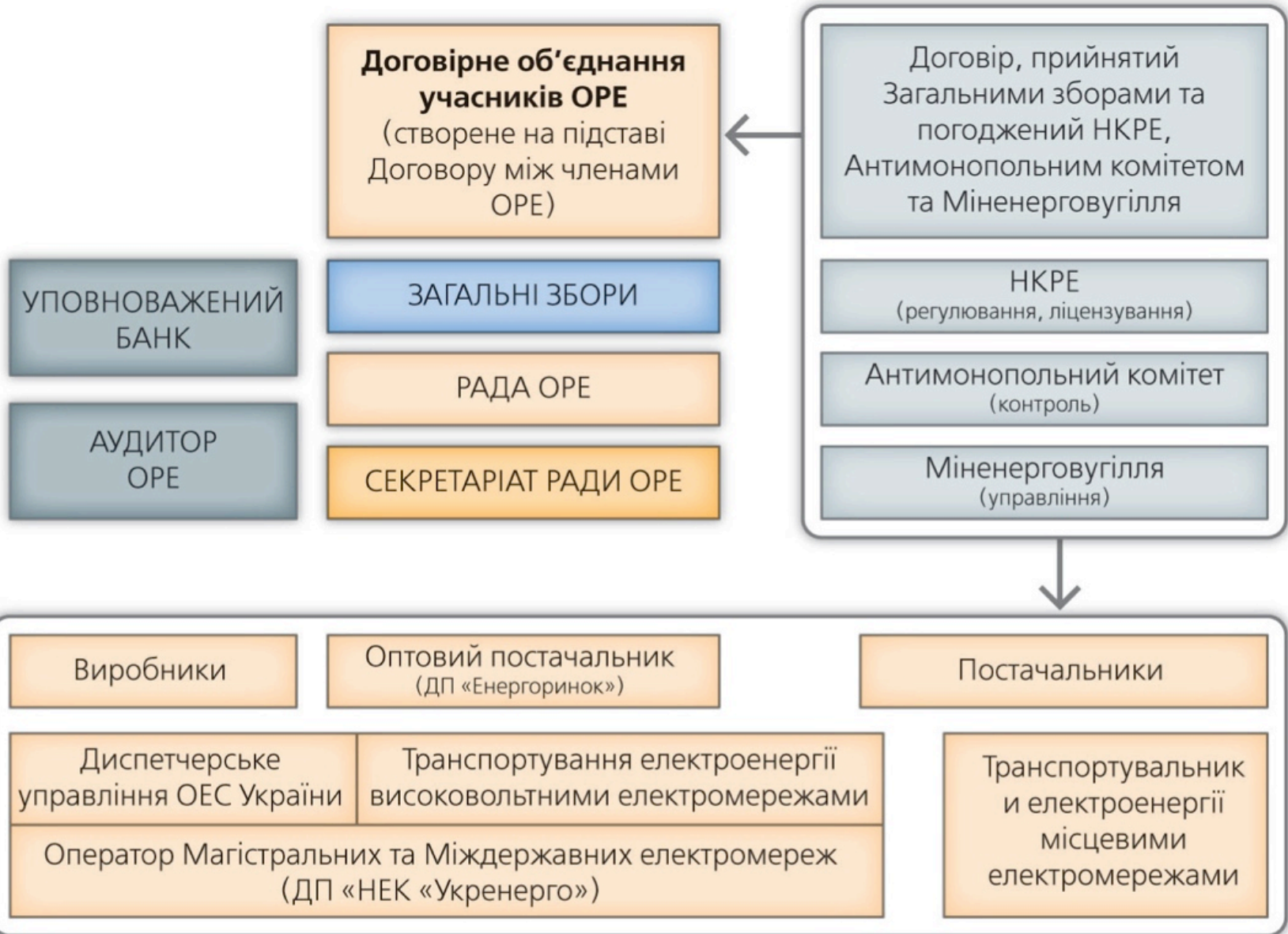
- Законодавча визначеність;
- Довготривала стабільність відносин;
- Економічний захист ринкових перетворень;
- Методологічна забезпеченість;
- Щира вдячність за виконану роботу.

Оригинал

**ДОГОВІР
МІЖ ЧЛЕНАМИ ОПТОВОГО РИНКУ
ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ УКРАЇНИ**

15 листопада 1996 року

Організаційна схема Оптового ринку електричної енергії України

Саморегулівні організації

Створюються з метою забезпечення ефективного регулювання та контролю за їх учасниками, що за обсягом та якістю є значно результативнішим за наглядову діяльність, обмежену державою.

Завдання: координація діяльності безпосередніх учасників ринку з напрацювання підходів з врегулювання спільних проблем, узгодження позицій, підготовка пропозицій та проектів нормативно правових актів всіх рівнів що регулюють функціонування ринку електричної енергії, в цілях стимулювання конкуренції та дотримання балансу інтересів виробників, електропостачальників та споживачів електричної енергії.

Саморегулівні організації - особливий інститут

З допомогою якого врегульовуються взаємовідносини між державою, суб'єктами господарювання та споживачами товарів та послуг. Це платформа, яка сприяє створенню домовленостей між усіма зацікавленими особами та яка є взаємовигідною для всіх. З одного боку, органи державної влади мають можливість зекономити свої ресурси щодо управління галуззю, водночас вони мають бути впевнені у прозорості та ефективності діяльності.

В певних випадках саморегулівні організації є більш вигідним для держави, ніж для самих суб'єктів господарювання.

Розробка правил гри на ринку самими учасниками – це складна справа, оскільки всі процедури мають відбуватися на основі рівності та домовленостей, що може проявлятися в затягуванні процесу формування організації.

Основні завдання

встановлення правил, стандартів та вимог до здійснення діяльності, норм та правил поведінки,

вимог до професійної кваліфікації фахівців – членів саморегулівних організацій.

здійснення контролю за їх дотриманням членами;

сприяння здійсненню професійної діяльності членами;

розроблення та здійснення заходів щодо захисту прав членів.

Впровадження саморегулювання (СРО) на енергетичному ринку України має відбуватися в декількох напрямках.

По-перше, окремі повноваження з регулювання, які закріплені за державним органом виконавчої влади у відповідному сегменті ринку, мають у міру зміцнення СРО передаватися під контролем вказаного органу цим СРО.

По-друге, норми і правила, що розроблятимуться СРО, повинні доповнювати і деталізувати норми державного регулювання.

По-третє, необхідно стимулювати СРО до встановлення чітких вимог щодо професійної діяльності учасників ринку.

Американська модель

Саморегулювання базується на індивідуальній свободі і найменшому державному втручанні. Як наслідок, саморегулювання має більшу вагу. Воно є автономним і майже не передбачає додаткового контролю над діями СРО з боку держави. Правила, розроблені СРО, жодним чином не візуються з боку державних органів, а тому можливі ситуації прийняття правил і норм, які не відповідають чинному законодавству. Влада лише здійснює моніторинг і консультує суб'єктів фінансового ринку, окреслюючи загальні правила їх поведінки.

Європейська модель

Саморегулювання пов'язане з «доктриною держави загального добробуту», відповідно до якої держава покликана не тільки гарантувати права і свободи приватних осіб, але й забезпечувати загальний добробут. Цю модель у західній науці називають моделлю співрегулювання, в якій саморегулювання є доповненням державного регулювання і навпаки. Держава делегує окремі повноваження приватним особам з метою досягнення певних загальносоціальних цілей. Проте при цьому держава не усуває остаточно свої повноваження щодо регулювання ринку.

Саморегулювання виникає двома способами:

- **спонтанно** - як відповідь на об'єктивну необхідність заповнити певну прогалину в державному регулюванні;
- **організовано** - через встановлення державою певних нормативних засад (імперативних норм, відступ від яких не допускається) для суб'єктів здійснення саморегулювання.

- **Процедурний принцип** полягає в тому, що при реєстрації репрезентативної саморегульованої організації виділяється час, протягом якого інші об'єднання мають право оскаржити реєстрацію.
- **Пайовий принцип** реєстрації одразу передбачає необхідність об'єднання підтвердити, що до його складу входять понад 50% учасників галузевого ринку.
- **Мандатне** саморегулювання— тип саморегулювання, при якому група осіб (суб'єктів підприємницької чи професійної діяльності) на вимогу відомчого управлінського органу приймає певні правила поведінки для цих осіб, а також забезпечує їх виконання в межах, визначених державою (у рамках наданого мандату).
- **Спонтанне** (добровільне) саморегулювання зароджується безпосередньо в гущині підприємницької діяльності для самостійного та ініціативного регулювання відносин між учасниками відповідного ринку.
- **Делеговане** саморегулювання є результатом передання окремих повноважень держави організаціям, члени яких повністю або частково репрезентують тих осіб, діяльність яких регулюється.

Висновки

Саморегулювання – це самостійне упорядкування господарської або професійної діяльності суб'єктами господарювання або професійної діяльності відповідно до обраних форм, засобів та способів, які не заборонені законом.

Саморегулівна організація – це інституційна форма саморегулювання, яка полягає в об'єднанні суб'єктів господарювання або професійної діяльності з метою самостійного упорядкування діяльності в певній сфері, галузі, виді (видів), ринку, які вони представляють.

Інституціоналізація системи саморегулювання в Україні є важливим кроком для розвитку альтернативних способів регулювання господарської діяльності. Розвиток СРО є показником активності суб'єктів господарювання та їх можливостей самостійного упорядкування певних ринків, сфер, галузей та видів